

B.Ü AVNİ AKYOL ÜMİT VAKFI ANAOKULU PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK SERVİSİ

VELİ BÜLTENİ

İÇİNDEKİLER

Çocukta Benlik Kavramı
Anne-Baba Tutumları
Öneriler

Çocukta Benlik Kavramı

Benlik kişinin kendisini ve çevresini algılama biçimidir ve bu kişinin tutumunu ve davranışlarını büyük ölçüde etkiler.

Çocukta benlik kavramı kendisini diğer insanlardan ayırmaya başladığı 2 yaş döneminde oluşmaya başlar ve 20'li yaşlarına kadar belirginleşir ve tüm hayatı boyunca gelişir. Bu sebeple benlik kavramının oluşmaya başladığı çocukluğun ilk yılları gelişimde çok önemlidir.

Benlik kavramının şekillenmesinde kişilik özelliklerini yanında yakın çevresinin davranışlarının önemi çok büyüktür. Çünkü çocuk çevresinde gördüğü davranışları içselleştirerek benliğini oluşturur. Yakın çevresini oluşturan kişiler arasında özellikle aile hayatı bir yere sahiptir.

Ailenin çocuğa yaklaşımı yetiştirilme tarzları, sahip oldukları sosyokültürel değerler, toplumsal normlar, yaşamış olduğu coğrafya, anne-babanın eğitim seviyesi ve yaşanmışlıklardan (travmatik olaylardan) etkilenebilir.

Anne babalar, çocukların benlik oluşumunda rolünün bu kadar büyük olduğu durumda, çocukları yetiştirme tarzlarını sorgulayabiliyorlar. Aslında tüm bunlara sebep, aklımıza takılan onlarca soru; "Acaba aile çocuğuyla arkadaş gibi mi olmalı, yoksa mesafeli mi olmalı? Çocuğa kurallar koyarken gelişimini engelliyor olabilir miyiz? Çocuğuma kurallar koydum fakat ağlamasına dayanamıyorum. Çocuğum bize duyarsız davranıyor, aslında onunla çok ilgili bir anne babayız. Benim çocuğum bir dediğimi iki edemez. Çocuğumdan çok memnunum fakat sanki biraz içe kapanık." Gibi bir çok soru "Acaba ben doğru bir anne ve baba tutumu sergiliyor muyum?" kaygısını yaşamınıza sebep olabiliyor. Bültenimizde aile tutumlarına, çocuklara etkilerine ve önerilere bakacağız.

Anne-Baba Tutumları

- 1- Otoriter Aileler (Baskıcı Tutum)
- 2- Aşırı Korumacı- Aşırı Esnek Aileler: (Çocuk Merkezli Tutum)
- 3- İlgisiz Aileler (Umursamaz Tutum) ,
- 4- Demokratik Aileler (Kontrollü ve İlgili Tutum)

Otoriter Aileler

Bu aile tutumunu benimseyen aileler mutlak anne baba otoritesi olması gerektiğini düşünürler. Aile içinde çocuğa ilgi ve sevgi gösterilmez. Çocuğun hataları sert biçimde cezalandırılır. Kural ve sınırlar çok nettir, esnetilmez. Anne babanın her ikisinin veya yalnızca birinin çocuğa fiziksel şiddet uyguladığı görülmektedir. Ayrıca aile üyelerinin birbirlerine şiddet uyguladığı da sıklıkla görülür. Bu ailelerde;

Çocuğun, anne babanın her doğrusunu kayıtsız şartsız kabul etmesi beklenir.

Baskıcı aileler çocuklarından yaşından fazla başarı ve olgunluk beklerler.

Çocuklarının "çocuk" olmasına izin vermezler. Çocukluğunu yaşamalarına imkan tanımazlar.

Çocuklara ve aile üyelerinin birbirlerine karşı "sevgi ve ilgi" göstermediği görülür.

Aileler saygı kazanmanın tek yolunun baskı kurmak olduğunu düşünmektedir.

Baskıcı aileler genellikle çocuklarının beslenme, barınma, eğitim vb. ihtiyaçlarını titizlikle karşılarken duygusal ihtiyaçlarını göz ardı ederler.

Çocuklarıyla iletişimde genellikle aşağılayıcı, yargılayıcı, eleştirel bir dil tercih ederler.

Çocuklarını "övmek" ve "takdir etmek" onlar için çok zordur. Çocuklarına sürekli yetersiz oldukları mesajını verirler.

Bu çocuklar; özgüvensiz, kendini ifade edemeyen, haklarını savunamayan bireylerle dönüşebilirler.

Kendilerini ve sınırlarını korumakta güçlük çekerler.

Sevildiğini hissetmeyen, yargılana ve sürekli eleştirilen bu çocuklarda içe kapanma, öfke, saldırganlık, uyum problemleri, tırnak yeme, alt ıslatma gibi davranış problemleri gözlenebilmektedir.

Baskıcı tutumla yetiştirilen çocuklar başkaları tarafından suistimal edilmeye, hırpalanmaya, kullanılmaya açık hale gelirler.

Genellikle bu tutumu benimseyen ailelerde yetiştirilen çocuklar asıl sorunu ergenlik döneminde yaşayacaktır. Daha fazla başkaldırı, okuldan kaçma, madde kullanımı gibi istenmeyen sonuçlar doğabilir.

Aşırı Korumacı- Aşırı Esnek Aileler

Bu yaklaşımı benimseyen ailelerde çocuk doğduğu andan itibaren ailenin merkezindedir. Anne baba ve aile büyükleri her zaman çocuğu mutlu etmek için uğraşır. Kural ve sınırlar net değildir çoğu zaman hiç yoktur. Çok küçük yaşlardan itibaren çocuğun her isteği yerine getirilmeye çalışılmış, kendinin yapması gereken işler bile aile büyükleri tarafından yapılmıştır.

Örneğin; çocuklar 3 yaşından itibaren çatal kaşık kullanabilirken, çocuğun 5 yaşına gelmesine rağmen hala anne-baba tarafından çocuğa yemek yedirilmesi. 6 yaşındaki bir çocuğa kıyafetlerinin giydirilmesi yada onun yerine oyuncaklarının toplanması veya çocuğa zarar gelebileceği korkusuyla çocuğun yaşitlarıyla oyun oynayabileceği bir ortamda bulunmasına olanak tanımamak. Bu tutumun sonuçları olarak bu tarz ailelerde yetişen çocuklarda gözlenen davranışlar ise şunlardır.

Kural ve sınır tanımayan kişilik yapısı,

İlişkilerde bağımsızlaşamama, bağımlı yapı,

Doyumsuzluk, sürekli mutsuzluk

Kendi ihtiyaçlarını karşılayamama, sorumluluk alamama,

Yaşından küçük davranışlar

Yetişkinlerle iletişimde güçlük, ukalalık, saygısız tutumları benimseme

Özgüven problemleri gözlenebilir.

İlgisiz Aileler

Özellikle eğitim düzeyi düşük ve çok kalabalık ailelerde görülen bir tutumdur. Bu aile ortamında çocuğa ilgi ve sevgi gösterilmediği gibi, kural ve sınır da konulmaz. Çocuk başıboş bırakılmış, olumlu ve olumsuz davranışları karşısında aileden geribildirim almamıştır. Anne baba tarafından ilgi ve destek görmeyen bu çocuklar sosyal çevrenin ve akranların kucağına itilmiş durumdadır. Madde kullanımı, aykırı gruplar ve diğer olumsuzluklar karşısında savunmasızdır. Bu nedenle risk altındadır. bu çocuklarda oluşabilecek davranışlar şunlardır;

Nerede, ne zaman ve nasıl davranması gerektiğini kestirememe,

Sorumluluk alamama,

Saldırgan, hırçın ve öfkeli olma,

Olumsuz davranışlar sergiledikten sonra pişmanlık duymama,

,Akranlarına ve çevreye zarar verme,

Kontrolsüz ve dürtüsel davranışlar,

Davranışının sonuçlarını kestirememe.

Çocuğunuzun yaptığı bir davranışı bir gün onaylayıp, başka bir gün aynı davranışa kızılıyorsanız,

Anne-baba olarak aile büyükleriyle farklı bir tutum içerisindeyseniz,

Şimdiye kadar okuduğunuz aile tutumlarından kendi ailenizde parçalar bulduysanız,

ÇOCUĞUNUZ İÇİN DAVRANIŞLARINIZI GÖZDEN GEÇİRMENİZİN VAKTİ GELMİŞ OLABİLİR.

Demokratik Aileler

Sağlıklı çocuk yetiştirebilmek için anahtar tutum olan "demokratik tutum" da aile üyeleri birbirlerine olan sevgisini gösterebilen, sorumlulukları paylaşan birbirlerine saygı duyan bireylerdir. Anne babalar birbirlerini dinler ve ortak bir tutum sergilerler. Bu tutumu benimseyen ailelerde;

Anne ve baba çocuklarını iyi tanır, sınırlılıklarını, ilgilerini, isteklerini, yetersizliklerini, onları mutlu eden ve mutsuz eden şeyleri iyi bilirler.

Anne baba çocuk yetiştirme konusunda tutarlı davranırlar yani bir ebeveynin "hayır" dediği şeye diğer ebeveyn "evet" demez.

Aile içinde kurallar ve sınırlar nettir. Kurallar konulurken çocuğa neden bu kuralın konulması gerektiği anlatılır. Gerekli koşullarda çocuğa açıklamak suretiyle kurallar esnetilebilir.

Anne baba çocuğa ilgi ve sevgisini her yaş düzeyinde gösterebilir. (bebeklik, çocukluk, ergenlik)

Destekleyici bir tutumu benimser.

İletişimde aşağılama, eleştirme, yargılama yerine destekleme, rehberlik etme, fark ettirme, örnek olma yöntemleri tercih edilir.

Çocuğun ilgi ve isteklerine saygı duyulur, onun da farklı bir birey olduğu, kendi ilgi istek ve ihtiyaçları olduğu, kişisel zevkleri ve değer yargıları olduğu göz ardı edilmez.

Çocuk yetiştirmede şiddetin hiçbir türüne yer verilmez (fiziksel, duygusal)

Olumsuz davranışın düzeltilebilmesi için;

- Ceza olarak ayrıcalıkların iptali (çocuğun sevdiği şeyden mahrum bırakılması)
- Olumsuz davranışın türü ve şiddetine göre tepki verilmesi
- Çocuğun olumlu davranışlarına vurgu yapılması, pekiştirilmesi, takdir edilmesi,
- Çocuğun fikrinin alınması, kurallara katılımında kendisine açıklama yapılması, çocuğun yaşına uygun görev ve sorumluluklar verilmesi kullanılabilir.

Böyle bir ortamda büyüyen çocuklar, kendine ve çevresine saygılı, sınırları bilen, kendi kararlarını alabilen bunun yanında başkalarının haklarına da saygı gösteren birey adayı olacaklardır.

1 Baba+1 Anne= 1 Karar

Anne-Babalara Öneriler

Çocuğunuza arkadaş değil anne baba olun, onun anne ve babaya ihtiyacı var.

Çocuğunuzla her zaman iletişim halinde olun, üzüntülerini, kızgınlıklarını, sevincini paylaşın anlamaya çalışın.

Olumlu bir model olun, destekleyin. Çocuklar söylediklerinizi değil gördüklerini yaparlar.

Mutlaka kural ve sınırlar belirleyin, sınırlar güvenlidir.

Çocuğunuzun olumsuz davranışlarından çok olumlu olanlara odaklanın, takdir edin.

Çocuğunuzun arkadaşlarını ve onların ailelerini tanıyın.

Ailece yapılacak etkinlikler, onlar için ayıracağınız zaman ona alacağınız en pahalı hediyeden çok daha kıymetlidir.

Ebeveynler arasında tutarlılık bir çocuğunuza verebileceğiniz en etkili mesajdır.

Çocuğunuza sorumluluk verin, fakat yapamayacağı görevler yüklemeyin.

Kozadaki Kelebek Hikayesi

Bir gün, adam ormanda gezerken bir kelebeğin kozasından çıkmaya çalıştığını gördü. Kozasındaki küçük delikten çıkmaya çabalayan kelebeği saatlerce izledi. Sonra adam, kelebeğin kozadan çıkmak için çabalamaktan vazgeçtiğini, gücünün kalmadığını düşündü. Kelebeğe yardım edeyim de kolayca çıksın diye kozadaki deliği büyüttü. Bu sayede kelebek kozasından kolayca çıkabildi. Fakat çıkmaya daha hazır değildi, bedeni hala kuru ve kanatları buruş buruştu. Adam, kelebeğin gücünü toplayıp, kanatlarını açıp, uçacağını düşünüyordu. Ama kelebek kozasından zamanından önce çıkmıştı. Ne kadar çabalasa da uçamadı ve buruşmuş kanatlarıyla yerde sürünmeye devam etti.

Adam iyi niyetli bir şekilde kelebeğe yardım etmeyi istemişti ama bilmediği nokta; kelebeğin kozadan çıkmak için çabalaması, bedenindeki sıvının kanatlarına gitmesini ve bu sayede doğru zamanda kozasından çıktığında uçabilmesini sağlayacaktı.

Hayat akarken sarf edilen çabalar, uğraşlar bizi hayatımızdaki bir sonraki adıma hazırlar, gerekli güce ulaşılmasını sağlar. Çocuklarımız kendi kanatlarıyla uçsun isterseniz emek vermeleri, zorluklarla mücadele etmeleri gerekir.

ESRA AYDOĞDU

Psikolojik Danışman ve
Rehber Öğretmen